

Μήγαρις
ἔχω ἄλλο
στό νοῦ μου
πάρεξ
ἐλευθερία
καὶ γλώσσα;

Δ. Σολωμός

Ἡ Γλῶσσά μας... Ἡ Ἱστορία μας... Ὁ Πολιτισμὸς μας...

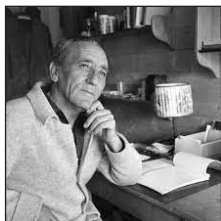

• Ανυπολόγιστη ἡ Ἀξία
τῆς Πνευματικῆς μας Κληρονομιάς •

■ 21η Φεβρουαρίου: Παγκόσμια Ἡμέρα Μητρικῆς Γλώσσας

Ἡ ἀπλοποίηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ ὁ ποιητὴς Νικηφόρος Βρεττάκος* «Ἡ Δημοτικὴ χωρὶς τὴν Καθαρεύουσα ἔμεινε ὄρφανὴ καὶ ἀπροστάτευτη»

Ἐτὸ παρὸν σημείωμά μας θὰ ἐκθέσουμε τὶς ἀπόψεις τοῦ ποιητῆ Νικηφόρου Βρεττάκου σχετικά μὲ τὸ μείζον θέμα τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας.

Γράφει λοιπὸν ὁ Ν. Βρεττάκος σὲ ἄρθρο του στὴν Κυριακάτικη Ἐλευθεροτυπία τῆς 14ης Φεβρουαρίου 1982 μὲ τίτλο «Υπάρχει ἀκόμα γλωσσικό;» τὰ ἐξῆς:

«**Αὐτὸ** θὰ πρέπει νὰ ἐννοοῦσε ὁ κ. Καραμανλῆς μὲ τὶς γνωστὲς δηλώσεις ποὺ ἔκανε μετὰ τὴν ἀπόφαση γιὰ τὴν καθιέρωση τῆς δημοτικῆς: “**Ο** λαὸς ἔκαμε τὸ χρέος του καὶ μὲ τὴν αἴσθηση τοῦ μέτρου ποὺ ἔχει, βρῆκε τὴ γλῶσσα ποὺ τοῦ πρέπει”. **Π**όσο συνεπῆς ὑπῆρξε ἡ στάση τοῦ λαοῦ μας ἀπέναντι σ’ αὐτὸ τὸ χρέος μᾶς τὸ δείχνει ἡ διαπίστωση ξένων μελετητῶν τῆς γλώσσας μας ποὺ βεβαιώνουν πὼς οἱ ξένες λέξεις ποὺ ἔχουν μπολιασθεῖ στὴ γλῶσσα μας εἶναι πολὺ λιγότερες ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἔχουν μπολιασθῆ σὲ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς γλώσσες. **Κ**ι ἀκόμη, τὸ πιὸ σπουδαῖο, πὼς ἡ γλῶσσα μας εἶναι τὸ φυσικὸ παιδί τῆς ἀρχαίας. **Κ**αὶ μόνο αὐτό, ἡ ἀντίστασή του στὸ γλωσσικό, θὰ πρέπει νὰ μᾶς κἀνη νὰ σταθοῦμε μὲ σέβας μπροστὰ στὸν ἐθνικὸ του αὐτὸ δυναμισμό καὶ νὰ σεβασθοῦμε τὴν γλωσσικὴ ἐξέλιξη ποὺ διέρχεται μέσα ἀπ’ αὐτὸ τὸν λαό. **Ν**ομίζω πὼς ἡ ἐπιβολὴ τῆς δημο-

τικῆς ἀπὸ τὴν Πολιτεία, ὑπῆρξε μία, ὑψηλὴ βέβαια, ἐθνικὴ πράξι, ἢ ὁποία ὁμως μεθοδικὰ δὲν ὑπῆρξε ἀλάνθαστη. Ὑπάρχουν τόσοι ἄνθρωποι ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ κληθοῦν πρὶν ἀπὸ κάθε νομοθέτημα, νὰ συντάξουν ἓνα ἐγγχειρίδιο χρήσεως, μία γραμματικὴ καθαρῆ, σαφῆ, σύγχρονη, γιατί ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Γραμματικῆς τοῦ Τριανταφυλλίδη διέρρευσαν πολλές δεκαετίες καὶ ἡ γλῶσσα ὡς ἓνας ζωντανὸς ὀργανισμὸς ποὺ εἶναι, διαρκῶς ἐξελισσόμενη, ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχει ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὶς θέσεις τοῦ σοφοῦ γλωσσολόγου. Ἡ δημοτικὴ ἐφοδιάζεται συνεχῶς μὲ λέξεις ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, ποὺ κι' ἂν ἀκόμη τὴν ποῦμε νόθο παιδί τῆς ἀρχαίας δὲν παύει νὰ προέρχεται ἀπ' αὐτήν. Τὸ εὐέλικοτο γλωσσικὸ μας ὄργανο, ὅπως τουλάχιστο τὸ μεταχειρίζονται ὠρισμένοι μας συγγραφεῖς, βρίσκεται πολὺ κοντὰ στὶς πηγές του καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἐγκλημα καθοσιώσεως ὁ μπολιασμὸς του μὲ καινούργιες λέξεις, ποὺ πολιτογραφοῦνται σ' αὐτό, ἐνσωματωμένες στὴν καθημερινή μας ὁμιλία. Ὅλα αὐτὰ τὰ γράφω, γιατί δια-πιστώνω πὼς κινδυνεύουμε νὰ ῥθοῦμε σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ λαϊκὸ αἰσθητήριο ποὺ ἔχει ἀποδειχθῆ σοφότερο ἀπὸ μᾶς τοὺς γραμματιζούμενους, ἂν δὲν ἦλθαμε κιόλας. Ὁ λαὸς ἐξακολουθεῖ π.χ. νὰ χρησιμοποιῆ σὲ ὠρισμένες ἐκφράσεις του τὴν γενικὴ τῆς τρίτης κλίσης – κι αὐτὴ ἀκόμη ἔχει ἐνσωματωθῆ στὴν ὁμιλούμενη “τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως” ἢ “τὸ τέρας τῆς φύσεως” ποὺ εἶναι περισσότερο μουσικὸ καὶ εἶχε περάσει στὴν καθημερινὴ ὁμιλία μας, ἐνῶ ἡμεῖς μὲ βάση αὐτὴ τὴν ἀπλούστευση καταργοῦμε καὶ ὀρολογικὲς ἀκόμη ἐκφράσεις, ἀρχίζοντας νὰ γράφουμε π.χ. “πλαστογραφία μετὰ χρήσης” (ἀντὶ χρήσεως, πολὺ περισσότερο ἀφοῦ διατηροῦμε στὴν ἐκφραση τὸ “μετὰ”). Ἐνας νεοδογματισμὸς πάει νὰ κυριαρχήσῃ στὴν γλῶσσα μας, τείνοντας νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὴν φυσικότητα σὲ εὐλυγισία, γλαφυρότητα καὶ μουσικότητα, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει σὲ τελευταία ἀνάλυση περιφρόνηση πρὸς τὸν ἴδιο τὸν λαὸ μὲ τὸ ἀλάνθαστο γλωσσικὸ του αἰσθητήριο ποὺ σημαίνει μ' ἓναν λόγον ἀντίδραση κι' ὄχι πρόοδο. Ἐγιναν ὅλες σχεδὸν οἱ δυνατὲς ἀπλοποιήσεις στὴν ὀρθογραφία μας, ποὺ κάποτε θὰ πρέπει νὰ σταματήσουν κι αὐτές, γιατί τὸ κέρδος θὰ εἶναι λιγότερο ἀπὸ τὴν ἀπώλεια ποὺ θὰ ἔχουμε μὲ τὴν ἀλόγιστη ἀπομάκρυνσή μας ἀπὸ τὴν γλωσσικὴ μας παράδοση. Τώρα ἡ κυβέρνησις, μὲ τὴν συμφωνία καὶ τῶν ἄλλων κομμάτων, ἀποφάσισε τὴν καθιέρωση τοῦ μονοτονικοῦ, καὶ πάλι χωρὶς προμεθόδευση, πρὶν δηλαδὴ ἐπανορθωθῆ τὸ λάθος ποὺ ἔκα-

νε ή Πολιτεία καθιερώνοντας την δημοτική – την σύνταξη έννοϋ βοθημάτων πϋθ θά έβαζαν όρια στις έπεμβάσεις τοϋ άνεύθυνου έσωγενοϋς μας τραμπουκισμοϋ». (Παρατίθεται στο Άντωνίου Ά. Άντωνάκου, “Η έθνική συμβολή τοϋ Νικηφόρου Βρεττάκου στην προστασία της έλληνικής γλώσσας” στο περιοδικό Έλληνόγραμμα, τεϋχος 92, Άπρίλιος 2012, σελ. 20-21).

* * *

Σχολιάζοντας τϋ άνωτέρω κείμενο τοϋ Νικηφόρου Βρεττάκου έχουμε νά προβοϋμε στις έξής παρατηρήσεις.

Κατ’ άρχήν, δέν νομίζουμε ότι ισχύει σήμερα, ύστερα από σα-ράντα περίπου χρόνια, ή «άντίσταση τοϋ έλληνικοϋ λαοϋ στο γλωσσικό» και ότι «οί ξένες λέξεις πϋθ έχουν μπολιασθει στην γλώσσα μας εΐναι πολϋ λιγότερες από εκείνες πϋθ έχουν μπολιαθει σε άλλες εϋρωπαϊκές γλώσσες». Πριν τριάντα όκτώ-σαράντα χρόνια άναντίρρητα ισχυαν οί άποφάνσεις τοϋ Ν. Βρεττάκου. Γιατί όμως ισχυαν πριν από σαράντα χρόνια και σήμερα δέν ισχύουν;

Πρώτον, λόγω τής τεχνολογικής έκρήξεως και τής άρρηκτα με αϋτήν συνημμένης Άγγλικής γλώσσας. **Η** τεχνολογία κυριαρχεί, ιδιαίτερα ή τεχνολογία τής πληροφορικής, ή εικόνα κυριαρχεί εναντι τοϋ λόγου και ό όποιος έναπομείνας λόγος πϋθ χρησιμοποιείται εΐναι διατυπωμένος, πρωτογενώς, στην άγγλική γλώσσα. **Ε**πόμενο εΐναι νά παρατηρείται άφ’ ένδς μέν γενικότερη, σε παγκόσμιο επίπεδο, **άποδυνάμωση τής γλωσσικής ικανότητος, ιδιαίτέρως τών νέων ανθρώπων**, άφ’ έτέρου δέ άποδυνάμωση τής έλληνικής γλώσσας εναντι τής πολιτισμικά ισχυρότερης άγγλικής γλώσσας. **Ά**μεση άπόρροια αϋτοϋ εΐναι ή **καταιγιστική εισβολή άγγλικών λέξεων** και εκφράσεων άκόμη και στην καθημερινή γλωσσική επικοινωνία τοϋ μέσου Έλληνα, ό όποίος σημειωτέον μαθαΐνει μεθοδικώτερα, άρα και άποτελεσματικώτερα τὰ Άγγλικά από ό,τι τὰ Έλληνικά. (Αϋτό ισχύει όπωςδήποτε τοϋλάχιστον στις νεώτερες γενιές).

Δεύτερον, ή άποσκοράκιση από την δημόσια ζωή και εκπαίδευση με την μεταρρύθμιση τών Ράλλη-Καραμανλή τϋ 1976 τής λογίας γλωσσικής παραδόσεως και ή **υποβάθμιση έως έξάλειψη τής διδασκαλίας τών αρχαίων έλληνικών**. Τοϋτο εΐχε ως συνέπεια την **έξασθένιση τής άντιστάσεως τοϋ έλληνικοϋ λαοϋ στο γλωσσικό**. **Α**ναντίρρητα ή έλληνική γλώσσα ύπῆρξε στη ροή τών αιώνων άκρωσ “συντηρητική” και ό μέσης μορφώσεως Έλληνας εΐχε συναίσθηση τοϋ ένιαίου και τής ένότητός της, έστω και άν χρη-

σιμοποιοῦσε ἐλλειπτικὰ καὶ ἐλαττωματικὰ τὴν καθαρῆς στῆ δημόσια ζωὴ καὶ ἐκπαίδευση. **Αὐτὸ** τὸ νῆμα τῆς διαχρονικῆς ἐνότητος τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας κόπηκε ὀριστικὰ μὲ τὶς γλωσσικὲς μεταρρυθμίσεις τῶν Ράλλη-Καραμανλῆ τὸ 1976 καὶ Βερυβάκη-Παπανδρέου τὸ 1982. **Ἔτσι**, ὅταν ξέσπασε ἡ μεγάλη τεχνολογικὴ ἔκρηξη τὴν δεκαετία τοῦ '90 καὶ δῶθε μὲ ὅλα τὰ παρεπόμενά της στὴν οἰκονομία, ὁ ἐλληνικὸς λαὸς βρέθηκε ἐντελῶς ἀθωράκιστος γλωσσικὰ – φυσικὰ καὶ ὄχι μόνο.

Βεβαίως ἡ καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς «χωρὶς ἀκρότητες» στὸ Δημόσιο βίον καὶ στὴν ἐκπαίδευση δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν ἐσφαλμένη ἐνέργεια. **Ἐσφαλμένη** ἐνέργεια ἦταν πρῶτον ἡ ἐπικράτηση τῆς «κομματοπαγοῦς καὶ βαρβαρόπλαστης δημοτικῆς», ὅπως τὴν περιέγραψε ὁ Γιάννης Καλλιόρης, στὸν Δημόσιο λόγο (παραπέμπουμε τὸν ἀναγνώστη στὸ ἐξαιρετικὸ βιβλίο τοῦ Γ. Καλλιόρη, *Ἡ ζύλινη γλῶσσα*, ἐκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 1997 γιὰ τὴν δομὴ καὶ λειτουργία τοῦ ἀριστεροκομματικοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος ποὺ τελικὰ ἐπεκράτησε στὴν Δημόσια Διοίκηση καὶ στὰ ΜΜΕ καὶ ἐν γένει στὸ Δημόσιο λόγο τῆς μεταπολιτευτικῆς Ἑλλάδος) καὶ ἡ βάρβαρη, ὅπως τὴν ἐχαρακτήρισε ὁ Κ. Τσάτσος, ἀπολάκτιση τῆς λογίας γλωσσικῆς παραδόσεως:

«Ἀπὸ τὸ 1933 στρέφομαι ὀριστικὰ πρὸς τὴν δημοτικὴ, χωρὶς ποτὲ νὰ θεωρῶ ξορκισμένη τὴν καθαρῆς, τῆς ὁποίας τὴν ὁμορφιὰ καὶ αἰσθάνομαι καὶ συχνὰ διαβάζω, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία πολλὰ δανείζομαι, γιὰ νὰ ἐμπλουτίσω τὴν δημοτικὴ μου. **Θεωρῶ** τὸν διωγμὸ τῆς καθαρῆς ποὺ τώρα ἐπιβάλλεται καὶ νομοθετικὰ ἀπὸ τὴν Πολιτεία, μιὰ πράξη βάρβαρη, ποὺ δὲν ἐξηγεῖται παρὰ ὡς μέρος μιᾶς γενικώτερης τάσης νὰ καταλυθῆ ὁ πλοῦτος τῆς ἐλληνικῆς παράδοσης. **Μπορεῖ** μερικοὶ εἰδήμονες γλωσσολόγοι καὶ γραμματικοὶ νὰ συνεργοῦν σὲ αὐτὴ τὴν καταστροφὴ ἀπὸ μιὰ δογματικὴ ἀκαμψία». (Κωνσταντίνου Τσάτσου, *Λογοδοσία μιᾶς ζωῆς*, τόμος δεῦτερος, ἐκδοση τετάρτη, Ἀθήνα 2001, σελ. 625).

Ἦ οὐ σύγχρονος Ἕλληνας μαθητὴς ἔπρεπε νὰ μάθει νὰ μιλᾷ καὶ νὰ γράφει ὀρθὰ τὴν σύγχρονη Νεοελληνικὴ κοινὴ ἢ Δημοτικὴ χωρὶς ἀκρότητες. **Παράλληλα** ὅμως ἔπρεπε νὰ ἐκπαιδευθεῖ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ κατανοεῖ (μόνο νὰ κατανοεῖ, ἀλλὰ σὲ βάθος καὶ ἐπάρκεια – ὄχι νὰ γράφει καὶ νὰ μιλᾷ) τὴν λόγια παράδοση. **Ἦ** παντελῆς ἐξοστρακισμὸς τῆς λογίας παραδόσεως ἀπετέλεσε βαρὺ, βαρὺτατο πλῆγμα στὴν καθόλου γλωσσικὴ ἀγωγή τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν μεταπολίτευση καὶ ἐντεῦθεν.

Πέραν τούτων, τονίζουμε τὸ γεγονὸς τῆς σχεδὸν ὀριστικῆς ἐξαφανίσεως τῆς τρίτης κλίσεως. **Ἔτσι** λέμε ἡ πόλη/ τῆς πόλης, ἡ κυ-

βέρνηση/τῆς κυβέρνησης, ἡ διοίκηση/τῆς διοίκησης κατὰ τὴν πρώτη κλίση. **Βέβαια** στὸν πληθυντικὸ παραμένει ἡ τρίτη κλίση: οἱ πόλεις/τῶν πόλεων, οἱ κυβερνήσεις/τῶν κυβερνήσεων, οἱ διοικήσεις/τῶν διοικήσεων. ***Ἐ**χουμε λοιπὸν τὴν ἐρμαφρόδιτη γραμματικὴ κατάσταση τὰ φωνηεντόληκτα τῆς ἀρχαίας σὲ –ις, –εως (ἡ πόλις τῆς πόλεως) στὸν μὲν ἐνικὸ νὰ κλίνονται κατὰ τὴν πρώτη κλίση, στὸν δὲ πληθυντικὸ κατὰ τὴν τρίτη. **Βέβαια** ὀρισμένοι παλαιοὶ δημοτικιστὲς προσπάθησαν νὰ ἐπιβάλλουν τὴν πρώτη κλίση στὴν ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ. ***Ἐ**τσι, π.χ., ὁ Δ. Γληνὸς ἔγραφε (μερικὲς φορές, ὄχι πάντοτε) οἱ ἀποφασες, οἱ κυβέρνησες κλπ. Προσέκρουσαν ὅμως οἱ ἀκραῖοι δημοτικιστὲς στὴν γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ποὺ πεισματικὰ διετηρεῖτο ἡ τρίτη κλίση (τῶν κυβερνήσεων καὶ ὄχι τῶν κυβερνησῶν, τῶν ἀποφάσεων καὶ ὄχι τῶν ἀποφασῶν). Διετηρήθη στὴν σύγχρονη κοινὴ νεοελληνικὴ ἡ γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ σὲ –εως σὲ περιορισμένη κλίμακα, ὅμως γενικὰ τείνει νὰ ἐκλείψει ὀριστικά. **Εἶ**ναι περισσότερο μουσικὸ ὅμως, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Ν. Βρεττάκος, τὸ «μετὰ χρήσεως» ἀπὸ τὸ «μετὰ χρήσης». **Τ**ὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ τὸ «πάσης φύσεως» ἀπὸ τὸ «πάσης φύσης», τὸ «ἐπὶ κυβερνήσεως Σημίτη» ἀπὸ τὸ «ἐπὶ κυβέρνησης Σημίτη», τὸ «περὶ ἐκποίησησεως» ἀπὸ τὸ «περὶ ἐκποίησης», τὸ «ἐξ ἀποστάσεως» ἀπὸ τὸ «ἐξ ἀπόστασης». Παρατηροῦνται συχνὰ στὰ ΜΜΕ καὶ στὸν καθημερινὸ λόγο ἐκφράσεις ὅπως «ἐκτὸς δράσης», «ἐκτὸς φάσης», «ἄνευ ρήξης» ποὺ ὁ Ν. Βρεττάκος θὰ χαρακτηρίζε, τουλάχιστον μὲ τὸ γλωσσικὸ αἰσθητήριο τῆς ἐποχῆς του, ὡς μὴ μουσικὲς, ὡς ἀντιαισθητικὲς ἐκφράσεις. **Βέβαια** τώρα οἱ ἐκφράσεις αὐτὲς ἔχουν καθιερωθεῖ καὶ παγιωθεῖ κι ἔτσι φαίνονται φυσιολογικὲς στὸ γλωσσικὸ αἰσθητήριο τοῦ σύγχρονου Ἑλληνα. **Εἶ**ναι χαρακτηριστικὸ ἄλλωστε ὅτι ἡ Γραμματικὴ τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη τὶς ἀνωτέρω προθέσεις – ἐπί, περί, ἐκ, ἐκτός, ἄνευ καὶ μετὰ+γενικῆ, ἀλλὰ καὶ ἐντός, σύν, ὑπὲρ – δὲν τὶς συγκαταλέγει στὶς προθέσεις τῆς νεοελληνικῆς, ἐνῶ τὶς χρησιμοποιοῦμε στὸν σύγχρονο δημόσιο, ἀλλὰ καὶ καθημερινὸ λόγο μας. (Βλ. Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ἰνστιτοῦτο Νεοελληνικῶν Σπουδῶν. Ἰδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, *Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ (τῆς Δημοτικῆς)*, ἀνατύπωση τῆς ἐκδοσης τοῦ ΟΕΣΒ (1941) μὲ διορθώσεις, Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 386). **Κ**αὶ σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο, περὶ ἀπαρχαιώσεως τῆς Γραμματικῆς τοῦ Τριανταφυλλίδη, ὁ Ν. Βρεττάκος εἶναι πολὺ εὐστοχος.

Ἡ τρίτη παρατήρηση ποὺ ἔχουμε νὰ κάνουμε ἀναφέρεται στὴν ἀπλοποίηση τῆς ὀρθογραφίας. **Εἶ**ναι τόση ἡ ἐν λόγῳ ἀπλοποίηση, ὥστε ἓνα σύγχρονο παιδὶ θὰ θεωροῦσε ἀνορθόγραφο τὸν ποιητῆ

μας πὸν γράφει «ὠρισμένος» καὶ ὄχι «ὀρισμένος», ὅπως ἀπαιτεῖ ἢ σύγχρονη σχολικὴ Γραμματικὴ. Ὁ τύπος «ὠρισμένος» εἶναι μετοχὴ παρακειμένου τοῦ ὀρίζομαι, ὁπότε θὰ πάρει χρονικὴ αὐξηση καὶ θὰ γραφεῖ μὲ ὠμέγα καὶ ὄχι μὲ ὀμικρον ὅπως γράφεται σύμφωνα μὲ τὴν ἐπικρατήσασα ἀπλοποιημένη ὀρθογραφία. Εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὅτι παλαιότεροι δημοτικιστὲς δοκιμιογράφοι διατηροῦσαν τὴν ὑποτακτικὴ (χωρὶς βέβαια ὑπογεγραμμένη). Ὅθεν μερικοὶ μαθητὲς μου στὸ Λύκειο ρωτοῦσαν γιατί ὁ συγγραφέας γράφει «θὰ/νὰ κάνη», «θὰ/νὰ πῆ», «θὰ/νὰ πράξη» καὶ ὄχι «θὰ/νὰ κάνει», «θὰ/νὰ πεῖ», «θὰ/νὰ πράξει», ὅπως ἀπαιτεῖ ἢ σύγχρονη Γραμματικὴ. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀχιλλέας Τζάρτζανος εἶχε γράψει ἄρθρο μὲ τίτλο «Καὶ ὁμως ὑπάρχει ὑποτακτικὴ στὴ Νεοελληνικὴ». Ὁμοίως τύπους, ὅπως «νεώτερος», «γενικώτερος», «λιγώτερος», ὅποιος ἐπιμένει νὰ τοὺς χρησιμοποιεῖ ἀντὶ τῶν ἐπισήμων «νεότερος», «γενικότερος», «λιγότερος» κινδυνεύει νὰ χαρακτηρισθεῖ ἀνορθόγραφος. Ὁμοίως ὅποιος χρησιμοποιεῖ τὸν τύπο «νὰ χαρακτηρισθῆ» ἀντὶ τοῦ «νὰ χαρακτηρισθεῖ». Σημειωτέον, ὅτι τὸ θὰ λυθῆ/θὰ γραφῆ προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀπαρέμφατο τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου λυθῆναι/γραφῆναι. Ὁ Ν. Βρεττάκος γράφει ὀρθότατα «ἔγιναν ὅλες σχεδὸν οἱ δυνατὲς ἀπλοποιήσεις στὴν ὀρθογραφία μας, πὸν κάποτε θὰ πρέπει νὰ σταματήσουν κι αὐτὲς, γιατί τὸ κέρδος θὰ εἶναι λιγότερο ἀπὸ τὴν ἀπώλεια πὸν θὰ ἔχουμε μὲ τὴν ἀλόγιστη ἀπομάκρυνσή μας ἀπὸ τὴν γλωσσικὴ μας παράδοση».

* * *

Ἀκόμη σχετικὰ μὲ τὴν ἀπλοποίηση τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας ὁ Ν. Βρεττάκος προσυπέγραψε τὸ ἐξῆς κείμενο πὸν συνετάχθη ἀπὸ τὴν «Διακήρυξη τῶν Ἑλλήνων Συγγραφέων»:

«Πιστεύαμε πὸς ἡ πράξη τῆς Πολιτείας μὲ τὴν ὁποία, πρὶν λίγα χρόνια, ἀναγνώρισε τὴν δημοτικὴ ὡς τὴν μοναδικὴ γλῶσσα τοῦ ἔθνους μας σήμερα, θὰ λύτρωνε τὸν λαὸ μας ἀπὸ τὴν μάλιστα ἐνὸς πολιτικοποιημένου μάλιστα, γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ θὰ ἦταν ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς βαθύτερης μελέτης καὶ γνώσης τῆς γλώσσας, μιᾶς συνειδητότερης χρήσης καὶ γραφῆς τῶν λέξεων της. Ἀντὶ γι' αὐτό, μὲ λύπη μας εἶδαμε νὰ δημιουργῆται τεχνητά, ἀμέσως, ἓνα νεόμορφο γλωσσικὸ πρόβλημα, τὸ πρόβλημα τοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων στὸν γραπτὸ λόγον καὶ μαζί μ' αὐτό, νὰ συζητῆται κιόλας τὸ θέμα τῆς γραφῆς τῶν λέξεων ἀπὸ μερικοὺς – δηλαδὴ ἢ πλήρης ἐξάρθρωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. **Κι** ἐκεῖνοι πὸν δημιούργησαν

τὸ πρόβλημα αὐτό, φρόν-τισαν νὰ τὸ πολιτικοποιήσουν, χωρὶς ν' ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἀναθέτοντας στὴν Πολιτεία πάλι τὴν λύση του, ἀνελάμβαναν ἀπέ-ναντι στὸ Ἔθνος βαρύτερη εὐθύνη. **Κ**ι ἔτσι ἔχουμε νέα γλωσσικὴ ἐμπλοκὴ στὴν Ἑλλάδα. **Ἐ**πειδὴ ὁμως: **1.** οἱ λέξεις, ὅπως μᾶς τὶς παρέδωσαν οἱ πατέρες τοῦ Δημοτικισμοῦ γράφονται ἔτσι ἐπὶ 2000 χρόνια, ἔχοντας κρυσταλλώσει παράδοση ἀξιοσέβαστη, ἀκόμη κι ἀπὸ τοὺς ξένους· **2.** τὸ πῶς θὰ γράφονται οἱ λέξεις εἶναι πάντοτε ἀρμοδιότητα ἀποκλειστικὴ τῶν συγγραφέων ἑνὸς τόπου καὶ ποτὲ ἄλλων παραγόντων τῆς ζωῆς· **3.** τὸ κύριο χρέος μας σήμερα εἶναι νὰ μάθουν νὰ μιλοῦν καὶ νὰ γράφουν οἱ Ἕλληνες σωστὰ τὴν παραδομένη δημοτικὴ· **4.** οἱ ἀπλοποιήσεις τῆς γλώσσας μας τὰ τελευταῖα χρόνια περιόρισαν στὸ ἐλάχιστο τὶς δυσκολίες τονισμοῦ τῶν λέξεών της, διακηρύσσουμε ὅτι: δὲν δεχόμαστε ὅποιαδήποτε ἀλλαγὴ στὴν γραφὴ τῶν λέξεων τῆς γλώσσας μας καὶ θὰ συνεχίσουμε νὰ γράφουμε καὶ νὰ τυπώνουμε τὰ βιβλία μας μὲ σέβας πρὸς τὴν ζωντανὴ γλωσσικὴ παράδοση καὶ τὴν πλήρη μορφή τῶν λέξεων, ὅπως μᾶς δίδαξαν οἱ πατέρες τοῦ Δημοτικισμοῦ καὶ οἱ μεγάλοι ΝεοἝλληνες συγγραφεῖς. **Ἀ**κολουθοῦν οἱ ὑπογραφὲς τῶν συγγραφέων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοῦ Νικηφόρου Βρεττάκου. (Παρατίθεται στὸ Ἀντωνίου Ἀ. Ἀντωνάκου, «Ἡ ἔθνικὴ συμβολὴ τοῦ Νικηφόρου Βρεττάκου στὴν προστασία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας» στὸ περιοδικὸ *Ἑλληνόγραμμα*, τεῦχος 92, Ἀπρίλιος 2012, σελ. 21-22).

Στὸ ἀνωτέρω κείμενο ἔχουμε νὰ κάνουμε τὸ ἐξῆς σχόλιο σχετικὰ μὲ τὴν πολιτικοποίησιν τῆς γλώσσας. **Κ**ατὰ τὴν Μεταπολίτευση δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ ΠΑΣΟΚ καὶ τὰ ἀριστερὰ κόμματα ἕνας κομματικὸς γλωσσικὸς κώδικας δηλωτικὸς τῆς πολιτικοῖδεολογικῆς ταυτότητος αὐτοῦ πού τὰ χρησιμοποιεῖ. **Σ**ημειώτεον ὅτι, ἂν μὴ καθ' ὀλοκληρίαν ἀλλὰ ἐν πολλοῖς, καὶ ἡ ἐκσοπακισμένη Νέα Δημοκρατία υἰοθέτησε τὸν γλωσσικὸ αὐτὸ κώδικα. **Ἐ**τσι ἔχουμε τὶς λέξεις «**κάλεσμα**» καὶ «**μάζωξη**» ἀντὶ τῶν λογιωτέρων «**πρόσκληση**» καὶ «**συγκέντρωση**» ἀντίστοιχα. **Ἐ**πίσης παρατηρεῖται ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τονισμοῦ σὲ ὀρισμένα οὐσιαστικὰ στὴν γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ. **Ἐ**τσι, π.χ., ἔχουμε τοῦ «**πανεπιστήμιου**» ἀντὶ τοῦ «**πανεπιστημίου**», τοῦ «**ἄνθρωπου**» ἀντὶ τοῦ «**ἀνθρώπου**», τοῦ «**συμβούλιου**» ἀντὶ τοῦ «**συμβουλίου**». **Ἐ**πίσης παρατηρεῖται χρησιμοποίησιν λαϊκωτέρων τύπων τῶν ὀνομάτων τῶν μηνῶν. «**Ἰούλης**» ἀντὶ «**Ἰούλιος**», «**Ἰούνης**» ἀντὶ «**Ἰούνιος**», «**Μάης**» ἀντὶ «**Μαῖος**», «**Μάρτης**» ἀντὶ **Μάρτιος**, «**Σεπτέμβρης**» ἀντὶ «**Σεπτέμ-**

βριος» κλπ. **Α**κόμη ἔχουμε ἀντικατάσταση τῆς καταλήξεως –ως τῶν λογίων ἐπιρρημάτων μὲ τὴν κατάληξη –α. Π.χ. «ἀκόλουθα» ἀντὶ «ἀκολουθῶς», «ἐπόμενα» ἀντὶ «ἐπομένως», «πιθανὰ» ἀντὶ «πιθανῶς». (Βλ. Γιάννη Μπασλῆ, *Κοινωνιογλωσσολογία*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2000, σελ. 73-74). **Ε**πόμενο τούτου εἶναι ἡ συχνὰ παρατηρούμενη σύγχυση μεταξὺ τοῦ «ἄμεσα» καὶ τοῦ «ἀμέσως». **Α**μεσα» (ἀντίθετο τοῦ ἔμμεσα) σημαίνει ἀπευθείας χωρὶς τὴν μεσολάβηση ἄλλου καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ ἀγγλικοῦ «directly», ἐνῶ τὸ «ἀμέσως» σημαίνει πάραυτα καὶ εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ ἀγγλικοῦ «immediately».

Τὸ ἐρμαφρόδιτο, ἀλλά συχνὸ καὶ γενικὰ ἐπικρατοῦν φαινόμενο εἶναι ὅτι ἐν πολλοῖς χρησιμοποιεῖται σύνταξη τῆς καθαρεύουσας σὲ πλεῖστες ὅσες ἐκφράσεις τῆς δημοτικῆς. **Ε**τσι π.χ. ἔχουμε τὴν φράση «Προτάθηκε νὰ γίνεῖ μηχανισμὸς παρακολούθησης ἐφαρμογῆς τοῦ μνημονίου» (τὸ παράδειγμα εἶναι πραγματικό, εἰλημμένο ἀπὸ τὰ ΜΜΕ), ἐνῶ ἡ γνήσια σύνταξη στὴν δημοτικὴ θὰ ἦταν: «προτάθηκε νὰ γίνεῖ/νὰ συγκροτηθεῖ μηχανισμὸς ποὺ θὰ παρακολουθεῖ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ μνημονίου». **Ο** Γιάννης Μπασλῆς ἀναφέρει στὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν βιβλίο του στὴ σελίδα 74 τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀπὸ ἀριστερὸ περιοδικό: **«Ἡ** διαμόρφωση σήμερα ἐνὸς κλειστοῦ κυκλώματος ἀναπαραγωγῆς τῆς ἀντίληψης τῆς πολιτικῆς τῆς οὐρᾶς τῶν κομμάτων τῆς παραδοσιακῆς ἀριστερᾶς...».

Ο Γιάννης Καλλιόρης συμπυκνώνει σχετικὰ μὲ τὸ ἀριστεροκομματικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα: **«Σ**τὸ γραμματικο-συντακτικὸ πεδίο, τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς εἶναι δύο: **α)** **Ἡ** ὀνοματοποίηση τῆς ρηματικῆς φράσης, δηλαδὴ ὁ ἐγκλωβισμὸς τῆς ρηματικῆς ἐνέργειας (ἢ ὅποια δίνει εὐκινησία, ζωντάνια καὶ ἀκρίβεια στὸν λόγο, προσδιορίζοντας συγχρόνως τὸ ὑποκείμενο καὶ τὸν χρόνον) στὸ οὐσιαστικὸ, πρᾶγμα ποὺ δημιουργεῖ ἐμπλοκὴ στὴ ροὴ καὶ συχνὰ συνεπάγεται ἀλλεπαλληλία ἀλληλεξαρτημένων γενικῶν, οἱ ὁποῖες κουβαριάζουν τὴν φράση. **Π**αράδειγμα τῆς πιὸ ἀπλῆς μορφῆς: *ἡ προσπάθεια ἀντιμετώπισης τῆς κατάστασης*, ὅπου στὸ ἀντιμετώπισης συμπιέζεται ρηματικὴ ἐνέργεια ποὺ ἐλευθερώνεται ὅταν ποῦμε: *ἡ προσπάθεια νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἡ κατάσταση* (ἢ *νὰ ἀντιμετωπίσουμε*, ἢ *ἔστω γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση*). παράδειγμα κακοηθέστερης μορφῆς: *ἡ ἐκθεση τῶν λόγων ἄρνησης ἀνακοίνωσης τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μέτρησης τῆς ραδιενέργειας*. **β)** **ἄ**τεγκτη μονοτυπία: βίαιος

ἐκδημοτικισμὸς δι' ἐξομοιώσεως τῶν ἀνομοίων, ἐξοβελισμὸς ζωντανῶν λογιότροπων λέξεων, τρόπων καὶ καταλήξεων, μὲ σκοπὸν τὴν πλήρη γραμματικὴ ὁμοιομορφία, τὴν ἀπόλυτη “ἐξομάνλυση”, ποὺ εἶναι πάγιο στοιχεῖο κάθε ὀλοκληρωτικῆς νοοτροπίας, καὶ ποὺ ἐδῶ, ὅπως παντοῦ, συνιστᾷ τὴν χειρότερη μορφή ἀνωμαλίας. **Ὁ** συνδυασμὸς τῶν δύο αὐτῶν χαρακτηριστικῶν καταλήγει σὲ ἄγαρμπη συγκόλληση δημοτικῆς μορφολογίας καὶ λογίας συντάξεως, δηλαδὴ σὲ μιὰ καθαρεύουσα μεταμφιεσμένη σὲ δημοτικὴ, ποὺ συγκεντρώνει τὰ μειονεκτήματα τῶν δύο μορφῶν χωρὶς τὰ πλεονεκτήματά τους». (Γιάννη Καλλιόρη, *Ἡ ξύλινη γλῶσσα*, ἐκδ. Ἄρμός, Ἀθήνα 1997, σελ. 251-252).

* * *

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἡ ἀπλοποίηση τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας πῆρε καταλυτικὸ καὶ ὀλέθριο χαρακτῆρα εἶναι ἡ κατάργηση τοῦ πολυτονικοῦ καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ μονοτονικοῦ τρόπου γραφῆς. **Ὁ** Νικηφόρος Βρεττάκος γράφει ἐπ' αὐτοῦ: **«Υπερτιμήθηκε ἡ ἄποψη, ὅτι τὸ μονοτονικὸ διευκολύνει τοὺς μαθητές, κάτι ποῦ, ἴσως, εἶναι ἀντιπαιδαγωγικό. Υπάρχει ἄλλωστε καὶ μία παράδοση ποὺ ἐκφράζει τὴν ἄποψη μεγάλων παιδαγωγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιμένουν ὅτι τὸ παιδὶ πρέπει νὰ κοπιᾶζῃ γιὰ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος ἰκανός, ὥστε στὴν ζωὴ του νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὅλες τὶς ἀντιξοότητες. Υποστηρίχθηκε, ἐπίσης, ὑπὲρ τοῦ μονοτονικοῦ καὶ ἡ ἄποψη ὅτι διευκολύνονται οἱ τυπογράφοι καὶ οἱ στοιχειοθέτες, γενικὰ καὶ ὅτι οἱ ἐκδόσεις, πάλι γενικὰ, γίνονται οἰκονομικώτερες. Παραγνωρίσθηκαν, ὅμως, οἱ λόγοι ποὺ ἐπέβαλαν στοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους τὴν καθιέρωση τῶν τόνων, οἱ ὅποιοι ἰσχύουν καὶ σήμερα. Πολλὲς φορές, τὰ γραπτά μου δὲν διαβάζονται σωστὰ ὅταν τυπώνονται στὸ μονοτονικό. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι θὰ ἐπαναξετασθῇ μελλοντικὰ τὸ θέμα καὶ ὅτι θὰ ἐπικρατήσουν σωφρονέστερες ἀπόψεις».** (Παρατίθεται στὸ Ἀντωνίου Ἀ. Ἀντωνάκου, «Ἡ ἐθνικὴ συμβολὴ τοῦ Νικηφόρου Βρεττάκου στὴν προστασία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας» στὸ περιοδικὸ *Ἑλληνόγραμμα*, τεῦχος 92, Ἀπρίλιος 2012, σελ. 22-23).

Πολὸν εὖστοχα τονίζει ὁ Ν. Βρεττάκος τὴν **παιδαγωγικὴ διάσταση τοῦ θέματος**. **Ὁ** μεγαλύτερος νεώτερος παιδαγωγὸς ὁ John Dewey ἀνέπτυξε τὴν **θεωρία μαθήσεως διὰ τῆς ἐπιλύσεως προβλήματος**. (Learning by solving a problem). **Ὁ** δάσκαλος φέρνει τὰ παιδιά μπροστὰ σὲ ἓνα πρόβλημα, σὲ μιὰ προβληματίζουσα κατάσταση, καὶ τὰ ἐξωθεῖ στὴν ἐξεύρεση τῆς προσφορότερης λύσεως. **Τὸ** πρόβλημα, ἢ προβληματικὴ κατάσταση, δὲν πρέπει νὰ εἶναι

οὔτε ὑπερβολικὰ δύσκολη οὔτε ὁμως εὐκόλη, διότι ἀκυρώνεται ἡ διαδικασία αὐτὴ τῆς μαθήσεως. **Τ**ὸ πρὸς ἐπίλυση πρόβλημα πρέπει στὴν ἀρχὴ νὰ εἶναι **μέσης δυσκολίας**, ἡ ὁποία θὰ κλιμακώνεται ἀναλόγως πρὸς τὴν μαθησιακὴ πρόοδο τοῦ μαθητῆ. **Γ**ενικὰ ὁ John Dewey ἀπορρίπτει τὶς ὑπερβολικὲς διευκολύνσεις στὴ διαδικασία τῆς μαθήσεως, διότι αὐτὲς **οἱ διευκολύνσεις ἀδυνατοῦν νὰ κινητοποιήσουν τὸν μαθητὴ· ἀντιθέτως τὸν ἀδρανοποιοῦν καὶ τελικὰ τὸν ἀποχαυνώνουν**. **Ἐ**πίσης ὁ John Dewey ὑποστηρίζει ὅτι τὸ **μοντέρνο σχολεῖο δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ εἶναι μία προετοιμασία γιὰ τὴν ζωὴ, ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ ἐν μικρογραφία**. **Ἡ** ζωὴ ὁμως παρουσιάζει **πολλὰς δυσκολίας καὶ ἀντιξοότητες**. **Ὁ**μοίως καὶ τὸ σχολεῖο πρέπει νὰ **παρουσιάζει καταστάσεις δυσκολίας καὶ ἀντιξοοτήτων, ὥστε τὸ παιδὶ νὰ ἐκπαιδεύεται στὴν ζωὴ**. **Ἀ**κόμη οἱ ὑπερβολικὲς διευκολύνσεις **στὴ μάθηση ὁδηγοῦν στὴν οἰκειοποίηση τῆς ἀρχῆς τῆς ἡσσανοῦς προσπαθείας ἀκόμη καὶ στὴ μετέπειτα ζωὴ**. **Β**λέπουμε λοιπὸν πόσο εὐστοχος παιδαγωγικὰ εἶναι στὴν ἀνωτέρω ἐπισήμανσὴ τοῦ ὁ Ν. Βρεττάκος, μολονότι δὲν ὑπῆρξε ἐπαγγελματίας παιδαγωγός.

Στὸ θέμα ποῦ θίγει σχετικὰ μὲ τὴν διευκόλυνση τῶν τυπογράφων καὶ τῶν στοιχειοθετῶν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ μονοτονικοῦ ἔχουμε δύο παρατηρήσεις. **Π**ρῶτον ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία στὴν περίπτωσι ποῦ υἰοθέτησε τὸ ἀνωτέρω κίνητρο γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ μονοτονικοῦ φάνηκε ἰδιαίτερα μικρόψυχη καὶ κοντόφθαλμα χρησιμοθηρικὴ, καταστάσεις ἐνδεικτικὲς τῆς ἐπικρατοῦσης τότε καὶ ἐπακολουθησάσης μετέπειτα γενικώτερης παρακμῆς. **Ἄ**λλωστε κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη “*τὸ ζητεῖν πανταχοῦ τὸ χρησίμον ἦκιστα* (= πάρα πολὺ λίγο) *ἀρμόττει τοῖς μεγολοψύχοις καὶ ἐλευθερίοις*” (Πολιτικά, 1338 b 2-4). **Δ**εύτερον ἡ σύγχρονη τεχνολογία ἔχει ἐπιλύσει τὸ πρόβλημα καὶ ἡ ἐπιβάρυνση γιὰ τὴν χρῆση τοῦ πολυτονικοῦ εἶναι πλέον ἀμελητέα.

Ἡ φθορὰ ὁμως ποῦ προκάλεσε τὸ μονοτονικὸ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦταν ἀνυπολόγιστη. **Ἀ**ναμφιβόλως τὸ μονοτονικὸ σύστημα ἀποτελεῖ θρυαλλίδα στὴν ἱστορικὴ γραπτὴ παράδοσι τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας καὶ βίαιη ρῆξι τῆς ἱστορικῆς συνέχειάς της. **Ἀ**λλοιώνει θανάσιμα τὸ γλωσσικὸ αἰσθητήριον τῶν Νεοελλήνων καὶ ἀποκόπτει τὶς νεώτερες γενιὲς ἀπὸ τὴν παραδεδομένη γλωσσικὴ μορφή τῶν παλαιότερων φάσεων τῆς ἐνιαίας γλῶσσας μας. **Ἐ**πὶ πλέον θὰ **τολμοῦσα νὰ πῶ ὅτι προσβάλλει βάνουσα τὴν ἴδια τὴν αἰσθητικὴν τοῦ γραπτοῦ ἑλληνικοῦ λόγου**.

Καθ' ὅλη τὴν Μεταπολίτευση ἐγίναν πολλὲς ἀπλουστεύσεις στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ποὺ ἀλλοίωσαν τὴν φυσιογνωμία της, τὴν μορφολογία καὶ τὴν συντακτικὴ δομὴ της. **Σὲ** αὐτὸ συνέβαλε καὶ ὁ πλήρης ἐξοστρακισμὸς τῆς λογίας γλωσσικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία λογία μορφή τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσας ἐτέλει ὡς ἀνάχωμα στὴ γλωσσικὴ ἐξάρθρωση. **Δεδομένου** ὅτι **ἡ δημοτικὴ δὲν διαθέτει τὴν αὐστηρότητα καὶ ἀκρίβεια τῆς καθαρεύουσας ἢ σύγχυση καὶ ἡ γλωσσικὴ πλαδαρότητα (καὶ ἡ παρεπόμενη αὐτῆς διανοητικὴ πλαδαρότητα) ἦσαν ἀναπόφευκτες.**

Γιὰ νὰ δοῦμε ὅτι ὄντως ἡ δημοτικὴ δὲν διαθέτει τὴν ἀκριβολόγο σήμανση τῆς καθαρεύουσας, ἄς ἐξετάσουμε τὴν ἐξῆς φράση: **«Τὸ μνημόνιο ἀποκρύφθηκε ἀπὸ τὴν κυβέρνηση».** **Μὲ** τὴν φράση αὐτὴ τί ἐννοοῦμε; **Ὅτι** ἡ κυβέρνηση ἀπέκρυψε τὸ μνημόνιο ἢ ἄλλοι ἀπέκρυψαν τὸ μνημόνιο ἀπὸ τὴν κυβέρνηση; **Ἀμφότερα** δυνατὸν νὰ ἰσχύουν. **Ἡ** καθαρεύουσα μποροῦσε νὰ ἀποδώσει μὲ ἀκρίβεια τὴν πραγματικὴ σήμανση τῆς φράσεως: **«Τὸ μνημόνιον ἀπεκρύβη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως»** ἢ στὴν δευτέρη σήμανση **«τὸ μνημόνιον ἀπεκρύβη ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν».** **Μὲ** ἄλλους λόγους τὸ ποιητικὸ αἶτιο δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδοθεῖ μὲ ἀκρίβεια στὴν δημοτικὴ.

Ἡ δημοτικὴ χωρὶς τὴν καθαρεύουσα ἔμεινε ὀρφανὴ καὶ ἀπροστάτευτη. **Ἡ,** ἂν θέλετε, ἡ καθαρεύουσα καὶ ἡ δημοτικὴ ὑπῆρξαν οἱ δύο φυσικὲς κόρες τῆς ἀρχαίας. **Ἡ συμπόρευσίν τους ἦταν ὀφέλιμη τόσο γιὰ τὶς ἴδιες ὅσο καὶ γιὰ τὸ νεοελληνικὸ ἔθνος.** **Ἡ** ὀριστικὴ ἐπικράτηση τῆς δημοτικῆς, περίεργο καὶ ὅμως πραγματικὸ φαινόμενο, ἀποδυνάμωσε τὴν ἴδια τὴν δημοτικὴ! **Ἄν** ἀμφιβάλετε, συγκρίνετε τὴν δημοτικὴ τοῦ Δ. Γληνοῦ, τοῦ Γ. Κορδάτου, τοῦ Ἀ. Δελμούζου, τοῦ Ἰ. Κακριδῆ ἢ ἀκόμη τοῦ Ἰ. Θεοδωρακόπουλου, Κ. Τσάτσου, Π. Κανελλόπουλου, Χρ. Μαλεβίτση μὲ τὴν δημοτικὴ τῆς σύγχρονης Ἑλληνικῆς Δημοσίας Διοικήσεως, τῶν ΜΜΕ, ἀκόμη καὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ ὀρισμένων Πανεπιστημιακῶν. **Φυσικὰ** καὶ ὁ ρεμβασισμὸς τῶν ἀκραίων δημοτικιστῶν, ὑπαγορευόμενος καὶ ἀπὸ πολιτικοὺς λόγους, συνέβαλε σ' αὐτὴ τὴν **«κομματοπαγῆ καὶ βαρβαρόπλαστη δημοτικῆ»** (Γ. Καλλιόρης) ἢ, ἀλλιῶς, τὰ «κορακίστικα» κατὰ τὸν Ὀδυσσεά Ἐλύτη. **Βεβαίως** καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔμεινε ἀθωράκιστος γλωσσικὰ (φυσικὰ καὶ ὄχι μόνο) στὴ δίνη τῆς ἰσοπεδωτικῆς παγκοσμιοποιήσεως.

* * *

Θὰ κλείσουμε μὲ τὰ λόγια τοῦ Γ. Καλλιόρη: **«Ἄδυνατῶντας τὸ Πασὸκ νὰ κάνει τὶς ιδέες πράξη, κατέληξε νὰ κάνει ἰδεολογία τὴν γλῶσσα... Ἐξ** οὗ καὶ ἡ στομφώδης στερεοτυπία τῆς πολιτικῆς

συνθηματολογίας στὰ μέτρα ἐνὸς κορδωμένου μικροαστικοῦ λαϊκισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ γλωσσικὴ παιδεΐα μειωμένων ἀπαιτήσεων στὴν ἐκπαίδευση, ἡ γενικὴ χαλαρότητα ὡς πρὸς τὴν γραμματοσυντακτικὴ ὀρθοέπεια, οἱ γραμματικὲς “ἀπλοποιήσεις” καὶ ἡ λεξιλογικὴ συρρίκνωση, καθὼς καὶ ἡ συγχώνευση τῶν ἐπιπέδων τοῦ λόγου ἐπὶ τῆ βάσει τῆς προφορικῆς καθημερινότητος –καὶ γενικὰ ἡ ἐξεζητημένη ἀπλότητα ποὺ ἀγγίζει τὰ ὅρια τοῦ ἐπιτηδευμένου πρωτογονισμοῦ, **ἀποτόκου τῆς διάχυτης –ὅσο κι ἀνομολόγητης– νοοτροπίας, πὼς ὅσο φτωχότερη εἶναι ἡ γλῶσσα, τόσο πιὸ κοντὰ στὸν λαὸ βρισκόμαστε»** (Γ. Καλλιόρη, ὀ.π., σελ. 99 καὶ 104).

(*) Βλ. <https://alopsis.gr/>. Τοῦ Φώτη Σχοινά, Δρ. Φιλοσοφίας. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.